

Är individer som studerat utomlands mer attraktiva på arbetsmarknaden?

Cirka 25 000 svenska studenter studerar vid utländska lärosäten, antingen som utbytesstudenter eller freemovers. Vi har funnit att individer med svenska eftergymnasiala examina som studerade en viss tid utomlands hade högre inkomster på 1–5 års sikt jämfört med dem som inte studerade utomlands, i synnerhet för utbytesstudenter och studenter som har en kombination av olika typer av utlandsstudier, allt annat lika. Inkomstskillnaderna tenderade att växa med tiden. Mycket tyder dock på att inkomstskillnaderna drivs av icke-observerbara individkaraktäristiska, dvs att studenter som studerat utomlands har högre motivation, förmåga och är mer företagsamma. Det innebär att arbetsgivarna använder utlandsstudier som en sorteringsvariabel, allt annat lika.

FREDRIK W ANDERSSON

är filosofie doktor i nationalekonomi och verksam vid enheten för ekonomisk analys vid SCB med arbetsmarknadsfrågor som huvudsaklig inriktning.
fredrik.andersson@scb.se

Den internationella mobiliteten hos högskole- och universitetsstudenter har ökat de senaste decennierna. I figur 1 ser vi att antalet svenskar som studerat utomlands (utresande) varit nästintill konstant under det senaste decenniet. Noterbart är att ca 5 000 fler kvinnor (totalt ca 15 000 per läsår) än män har varit utresande. Däremot har antalet utländska studenter som studerat vid svenska högskolor eller universitet (inresande) nästan tredubblats mellan läsåren 1997/98 och 2008/09. Det innebär att det under de senaste åren har varit fler inresande än utresande studenter; läsåret 2008/09 var det ett nettotillflöde på ca 12 000 studenter. En bidragande orsak till ökningen är säkert att den svenska utbildningen hittills varit avgiftsfri.

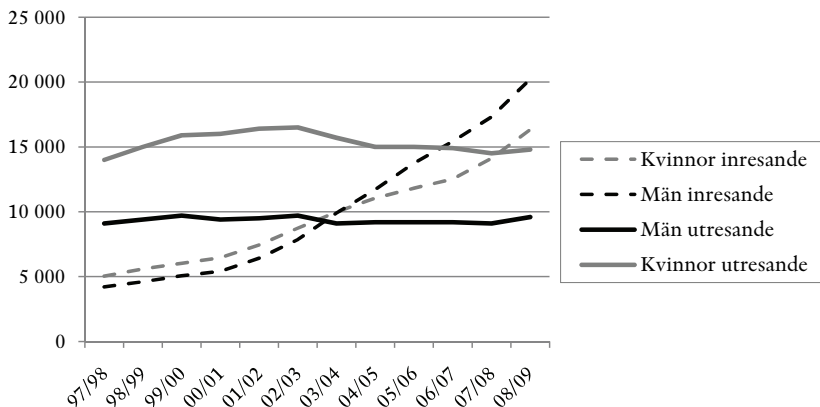
Den globala konkurrensen om studenter, lärare och forskare har ökat under senare år. Ett sätt att visa att utbildningarna håller en konkurrenskraftig kvalitet är bl a att låta ekonomiutbildningarna bli EQUIS-ackrediterade.¹ Fler än hundra olika kvalitetsindikatorer ingår i det som granskas i EQUIS-processen. En av dessa indikatorer är hur långt internationaliseringen har kommit, eftersom global samverkan och utbyte ses som nödvändigheter. Dagens utbytesprogram mellan skolor och länder innebär att de kurspoäng som studenter tar utomlands oftast kan ingå i deras examina. Det skapar bättre förutsättningar för internationell mobilitet för bl a högskole- och universitetsstudenter.

Messer och Wolter (2007) argumenterar för att de individer som studerar utomlands ökar sitt humankapital mer än om de skulle ha studerat samma tid vid sina ”hemmauniversitet”, allt annat lika. Påståendet bygger på att de studenter som söker sig utomlands försätter sig i nya ovana situationer samt etablerar nya specialistkontakter, vilket ökar deras human-

Jag vill tacka Hans-Eric Olsson, Andreas Poldahl, Jan Selén, Leif Haldorson och Andreas Lennmalm, alla vid SCB.

¹ The European Quality Improvement System.

Figur 1
In- och utresande
högskole- och univer-
sitetstudenter läsår-
en 1997/98–2008/09
efter kön

Källa: Statistiska meddelanden ”Internationell mobilitet i högskolan 2008/09”, SCB.

kapital samt breddar deras förståelse för t ex andra kulturer. Enligt detta resonemang om humankapitalackumulering borde individer som studerat utomlands vara mer attraktiva på arbetsmarknaden än de som inte gjort det, allt annat lika. Det borde därför finnas spår av utlandsstudierna i form av olika arbetsmarknadsutfall, t ex högre förvärvsinkomster.

Syftet med denna studie är att utifrån nämnda humankapitalteori undersöka om förvärvsinkomsten för individer som slutfört sina eftergymnasiala studier har blivit högre om de förlagt en del av studierna utomlands, allt annat lika. Med förvärvsinkomst menas kontant bruttoinkomst, inkomst av aktiv näringsverksamhet och vissa arbetsrelaterade ersättningar.² Undersökningen begränsar sig till individer som har tagit ut sin högskole- eller universitetsexamen under åren 2000 till 2004.

De ekonometriska resultaten ger en generell bild av att de individer som studerat utomlands hade signifikant högre inkomster på 1 till 5 års sikt, i synnerhet för utbytesstudenterna samt de som har blandade typer av utlandsstudier. Dessutom ser vi tendenser till att individer som har studerat utomlands generellt hade högre arbetsutbud än individer som ej studerat utomlands. Vi ser att de individer som studerat utomlands i genomsnitt hade högre medelbetyg (gymnasiet) än gruppen individer som inte har studerat utomlands, dessutom hade de i väsentligt högre grad föräldrar med eftergymnasiala studier. I och med att medelbetygen respektive föräldrars utbildningsbakgrund delvis är proxyvariabler för individernas motivation och förmåga, kan vi ana en tendens till att gruppen individer som åker utomlands för att studera även har andra icke-observerbara karakteristika som skiljer sig åt från kontrollgruppen, såsom motivation och företagsam-

² De arbetsrelaterade ersättningarna är: sjukpenning, havandeskapspenning, smittbärrpenning, sjuklönegaranti, skattepliktig arbetsskadeersättning, föräldrapenning vid barns födelse eller adoption, tillfällig föräldrapenning för vård av barn, närståendepenning och rehabiliteringsersättning.

het, vilket i sig är det som troligtvis driver den positiva inkomstdifferensen. Det pekar mot att utlandsstudier fungerar som en sorteringsvariabel hos arbetsgivarna.

I det följande redogörs först den data som använts. Därefter följer en beskrivning av den empiriska strategin. Vidare presenteras resultaten med vidhängande diskussion och slutkommentarer.

1. Data

Grunddata omfattar alla individer som finns med i utbildningsregistret med indelning efter examensår. Varje individ tillhör således en kohort som består av dem som har samma examensår i utbildningsregistret. De data vi använder oss av är av individ- och tvärsnittskaraktär. Det kan finnas en diskrepans mellan individernas examensår och den tidpunkt när de i praktiken slutade studera, vilket gör det möjligt att de började arbeta tidigare än det registrerade examensåret. Denna eftersläpning i statistiken torde dock vara ovanligare när det gäller yrkesutbildningar.

Kontrollvariablerna har hämtats från den longitudinella integrationsdatabasen för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA), vars arbetsmarknadsinformation i sin tur kommer från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

Informationen om individernas utlandsstudier bygger på information från CSN samt universitets- och högskoleregistret. De som inte studerade i regi av högskola eller universitet har fångats upp genom att de erhållit studiemedel från CSN för sina utlandsstudier. Vi har även uppgifter om huruvida individerna studerat i ett EES-land (inklusive Schweiz) eller inte samt vilket slags utlandsstudier de bedrivit, t ex *freemovers* (tagit sig till ett utländskt lärosäte på egen hand), utbytesstudenter eller språkstudier samt hur många terminer de studerat utomlands.

Population

Populationen har avgränsats till individer som fanns med i utbildningsregistret 2005. Det innebär att de har examensår 2004 eller tidigare. För att avgränsa populationen ytterligare har endast individer med koderna 526, 527, 536, 537, 546, 547 och 557 enligt SUN2000³ tagits med, vilka är utbildningar av generell eller yrkesinriktad karaktär med en längd på två år eller mer⁴ samt är universitets- eller högskoleutbildningar. Totalt ingick 196 293

³ SUN (Svensk utbildningsnomenklatur) används för att klassificera enskilda individers utbildning. Andra siffran i SUN2000nivå talar om hur många år individen studerat medan den tredje siffran anger vilken inriktning utbildningen har (6 innebär generell utbildning och 7 yrkesinriktad utbildning). Ofta är det individens högsta utbildning som man vill klassificera. I princip gäller då att en utbildning ska vara fullföljd och godkänd för att individen ska få den SUN-kod som respektive utbildning motsvarar.

⁴ Det innebär att individer som har koderna 520, 522, 525, 530, 532, 535, 540, 545, 555, 600, 620 och 640 har exkluderats. I princip är dessa utbildningar antingen i) övriga eller ospecificerade eftergymnasiala, ii) yrkesutbildningar, ej universitet eller högskola eller iii) högskolepoäng utan examen.

individer i populationen från utbildningsregistret 2005. Av dessa kunde dock 1 729 personer inte återfinnas i LISA/RAMS 2005.

Det stora flertalet av alla individer som varit utomlands och studerat har examensår 2000 eller senare, men studien har begränsats till individer med registrerat examensår mellan 2000 och 2004. Detta innebär att vi förlorar 25 879 individer som har examensår före 2000. Gruppen av individer som vi exkluderat är relativt homogen när det gäller utbildningsnivå (85,3 procent har en yrkesinriktad utbildning på 5 år eller längre), men heterogen när det gäller examensår.⁵ Gruppens medelinkomst 2005 låg på nästan 487 000 kr, medan medelåldern var drygt 53 år. Medelinkomsten år 2005 för dem som hade examensår 2000 var nästan 280 000 kr. Det var således stor skillnad mellan dessa två grupper när det gällde förvärvsinkomst. De som exkluderats har troligen varit aktiva på arbetsmarknaden relativt länge.

Deskriptiv statistik

Tabell 1 beskriver medelvärden för dessa populationer, både med och utan en inkomstrestriktion på minst 200 000 kr. Medelåldern för de båda grupperna var 36 år, ca 60 procent var kvinnor och nästan 40 procent var gifta. Införandet av en inkomstrestriktion innebär att vi tappar 43 805 individer. Man ser tendenser till att gruppernas (ej studerat utomlands respektive studerat utomlands) medelvärden är signifikant skilda från varandra. De individer som åkte utomlands för att studera tenderade att vara yngre, ha högre medelbetyg,⁶ komma från en bättre socioekonomisk bakgrund (ha minst en förälder med eftergymnasial utbildning), medan färre var gifta och hade barn. När de sedan kom ut i arbetslivet arbetade de i större utsträckning i aktiebolag (ej offentligt ägda) eller i offentlig förvaltning, men i mindre utsträckning i primärkommunal förvaltning eller landsting. De jobbade i högre utsträckning i branscherna finansiell verksamhet, handel och kommunikation samt tillverkning och utvinning.

Flest studerande hade inriktningen omvårdnad; drygt var tionde hade denna utbildning. Denna inriktning tillsammans med den mot företags ekonomi utgjorde nästan 20 procent. De tio största utbildningsinriktningarna omfattade ca 57 procent av det totala antalet individer i populationen, med eller utan inkomstrestriktionen. Det totala antalet lärare var relativt stort, men på grund av SUN-indelningen delas de upp i mindre grupper, t ex ämneslärarutbildning, lärarutbildning för grundskolans lägre åldrar samt lärarutbildning för förskola och fritidsverksamhet. Detsamma gäller civilingenjörutbildningarna.

Genom att använda *t-test* respektive *Wilcoxon-Mann-Whitney test* är det möjligt att studera om medelvärdena samt fördelningarna av inkomsterna skiljer sig åt mellan olika grupper. Denna metod beaktar inte skillnader i individernas bakgrundsvariabler, t ex kön, ålder och utbildningsnivå. Vi har

⁵ Examensår är kodat som 1999 eller tidigare. Man vet alltså inte när personen kom ut på arbetsmarknaden utifrån information om examensår.

⁶ Individernas medelbetyg är rankade per kohort. Detta görs för att ta bort eventuell betygsinflation.

	Utan inkomstrestriktion	Med inkomstrestriktion (minst 200 000 kr år 2005)			
		Tot	Ej utlandsstudier	Utlandsstudier	p-värde
Antal individer	168 685	124 880	104 572	20 308	
Ålder	33,4	33,8	34,5	30,0	0,00
Andel kvinnor	63,8	60,9	61,3	58,5	0,00
Andel gifta	33,2	33,4	35,8	21,0	0,00
Andel med svensk härkomst	80,3	82,0	81,9	82,7	0,00
Vidareutbilda sig (eftergymnasialt)	34,7	32,1	32,6	29,2	0,00
Forskarstuderande	5,4	5,2	4,9	6,9	0,00
Minst en förälder med eftergymn utb	47,5	47,5	43,5	68,0	0,00
Medelbetyg	49,2*	49,8**	47,2 ⁺	61,4 ⁺⁺	0,00
<i>Andel individer som studerade</i>					
ej utomlands	83,5	83,7			
utomlands, i EES-land	10,7	10,5			
utomlands, ej i EES-land	4,7	4,7			
utomlands, både i EES och ej EES land	1,1	1,1			
<i>Andel individer som studerade</i>					
ej utomlands	83,5	83,7			
som <i>freemovers</i>	2,5	2,2			
som utbytesstudenter	7,6	8,0			
språkkurser	3,6	3,5			
en blandning	2,7	2,5			
<i>Andel individer med examensår:</i>					
2004 (kohort 5)	15,4	14,4	14,6	13,3	0,00
2003 (kohort 4)	23,9	23,2	23,1	23,6	0,11
2002 (kohort 3)	22,0	22,4	22,3	22,8	0,12
2001 (kohort 2)	19,6	20,3	20,1	21,3	0,00
2000 (kohort 1)	19,0	19,7	19,9	19,0	0,00
<i>Andel individer med utbildningsnivå:</i>					
Generell utb (minst 2 år, ej 3 år)	0,9	0,8	0,9	0,3	0,00
Yrkesinriktade utb (minst 2 år, ej 3 år)	1,7	1,6	1,9	2,2	0,00
Generell utb (minst 3 år, ej 4 år)	15,1	13,4	13,3	14,0	0,01
Yrkesinriktade utb (minst 3 år, ej 4 år)	34,3	33,4	37,2	13,9	0,00
Generell utb (minst 4 år, ej 5 år)	18,3	17,6	14,8	31,9	0,00
Yrkesinriktade utb (minst 4 år, ej 5 år)	25,3	28,0	27,0	33,5	0,00
Yrkesinriktade utb (5 år el längre)	4,6	5,2	4,9	6,2	0,00

Tabell 1
Medelvärden och procentuell andel individer för hela populationen, med och utan inkomstrestriktion

Tabell 1
forts

<i>Andel individer i respektive sektor</i>					
Uppgift saknas	8,0	0,0			
Statlig förvaltning	10,3	11,6	10,8	15,4	0,00
Statliga affärsverk	0,1	0,1	0,1	0,1	0,02
Primärkommunal förvaltning	24,9	25,5	28,2	11,5	0,00
Landsting	14,9	16,2	17,6	9,2	0,00
Övriga offentliga institutioner	0,1	0,1	0,0	0,1	0,00
Aktiebolag, ej offentligt ägda	32,1	37,2	34,2	52,4	0,00
Övriga företag, ej offentligt ägda	2,7	2,1	1,7	3,7	0,00
Statligt ägda företag och org	2,1	2,4	2,3	2,5	0,00
Kommunalt ägda företag och org	1,8	2,0	2,0	1,8	0,00
Övriga organisationer	3,2	3,0	2,9	3,2	0,00
<i>Andel individer i respektive bransch</i>					
Okänd	4,6	0,4	0,4	0,2	0,00
Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,5	0,4	0,4	0,2	0,00
Tillverkning och utvinning	9,3	11,0	10,6	13,4	0,00
Energiproduktion, vattenförsörjning och avfallshantering					
Byggverksamhet	1,2	1,3	1,3	1,1	0,00
Handel och kommunikation	7,1	7,0	6,4	10,3	0,00
Finansiell verksamhet	16,0	17,4	15,0	29,4	0,00
Utbildning och forskning	25,7	25,6	27,6	15,4	0,00
Vård och omsorg	22,7	23,6	25,7	13,2	0,00
Personliga och kulturella tjänster	3,7	2,8	2,6	3,8	0,00
Offentlig förvaltning m m	8,5	9,6	9,0	12,2	0,00

Ann: p-värde avser testet av att medelvärdena för andelarna är samma för dem som inte har studerat utomlands och för dem som har studerat utomlands.

* 142 470 individer, ** 106 676 individer, + 87 486 individer och ++ 19 193 individer.

Källa: Statistiska centralbyrån.

valt att gruppera materialet på examensår, på grund av att arbetserfarenheten till stor del kan antas förklara inkomstskillnader. Tabell 3 visar att det fanns signifikanta skillnader både i inkomstfördelningen och i medelvärdena mellan individer med respektive utan utlandsstudier. Individer som har

Inriktning	Utan inkomstrestriktion		Med inkomstrestriktion	
	Antal	Andel, procent	Antal	Andel, procent
Omvårdnad	19 796	11,7	15 290	12,2
Företagsekonomi, handel, och administration, allmän utb	15 418	9,1	11 949	9,6
Ämnesläroutbildning	11 636	6,9	9 274	7,4
Läroutbildning för grundskolans lägre åldrar	8 303	4,9	5 887	4,7
Socialt arbete och vägledning	7 593	4,5	5 803	4,6
Läroutbildning för förskola och fritidsverksamhet	7 508	4,5	4 433	3,5
Maskinteknik och verkstadsteknik	7 007	4,2	5 951	4,8
Elektronik, datateknik och automation	6 232	3,7	4 863	3,9
Energi och elektroteknik	5 750	3,4	4 713	3,8
Datavetenskap och systemvetenskap	5 283	3,1	3 976	3,2
Totalt	168 685		124 880	

Tabell 2
Antal och procentuell andel individer efter utbildningsinriktning, med och utan inkomstrestriktion

Källa: Statistiska centralbyrån.

examensår 2000 och har studerat utomlands hade t ex i genomsnitt drygt 36 000 kr högre årsinkomst än individer utan utlandsstudier. Det gällde dock inte medelinkomsterna för personer med examensår 2003 och 2004 utan inkomstrestriktion. Bland dem som hade en inkomst över 200 000 kr finns det signifikanta inkomstskillnader oberoende av examensår. Resultaten indikerar att ju tidigare examina togs ut desto större var differensen mellan gruppernas inkomster 2005. Detta kan vara ett tecken på att det fanns permanenta skillnader i inkomsterna mellan de två grupperna. För att se om inkomstskillnaderna berodde på utlandsstudierna måste vi konstanthålla för de kontrollvariabler vi har med i inkomstekvationen, dvs ta hänsyn till individernas heterogenitet.

Utlandsstudier

Uppgifter om utlandsstudier kommer från CSN samt universitets- och högskoleregistret. Totalt var det 27 766 individer (16,5 procent) i hela populationen som hade studerat utomlands sedan 1992. Av dem var det nästan 50 procent som bara hade tillbringat en termin utomlands. Drygt 8 av 10 hade studerat två eller färre terminer utomlands. Drygt 65 procent av dem som studerat utomlands hade bedrivit sina studier i ett EES-land (inklusive Schweiz). Det populäraste sättet att studera utomlands var genom att vara utbytesstudent, drygt 46 procent. Största kända studieinriktning var humaniora och konst (26 procent). Detta förklaras av att de som är språkstudenter per automatik får denna inriktning. Andelen okänd inriktning, dvs utbytesstudenter, var 40 procent. Mer information om utlandsstudier finns i bilaga 1.

Tabell 3
Skillnader i inkomst mellan individer med och utan utlandsstudier, p-värden för medelvärdesjämförelsetest (P_{ttest}) samt Wilcoxon-Mann-Whitney-test (P_{wmw}), med och utan inkomstrestriktion

Variabel	Medel- ålder	Utan inkomstrestriktion			Medel- ålder	Med inkomstrestriktion**		
		Skill- nad*	Pttest	Pwmw		Skill- nad*	Pttest	Pwmw
Examensår 2004	32,2	-2 585	0,16	0,16	32,6	14 636	0,00	0,00
Examensår 2003	32,6	1 599	0,28	0,00	32,9	17 619	0,00	0,00
Examensår 2002	33,4	8 601	0,00	0,00	33,7	24 609	0,00	0,00
Examensår 2001	34,1	21 890	0,00	0,00	34,3	37 363	0,00	0,00
Examensår 2000	35,0	25 391	0,00	0,00	35,2	36 168	0,00	0,00

Ann: * Inkomsten för individer med utlandsstudier – inkomsten för individer utan utlandsstudier. ** Inkomstrestriktion 200 000 kr, vilket motsvarar ca 16 700 kr per månad. Källa: Statistiska centralbyrån.

2. Empirisk strategi

De ekonometriska analyserna i denna studie bygger på inkomstekvationer, dvs de ska förklara vad variationerna i inkomsterna beror på. Vi vet att inkomsten till viss del beror på individernas bakgrundsvariabler, t ex kön, ålder och utbildningsnivå, samt jobbets karakteristika såsom branschtillhörighet, arbetskommun och sektor. Vår empiriska strategi är att försöka kontrollera för alla relevanta variabler som finns att tillgå i SCBs databas LISA. Således är det möjligt att estimerar inkomstskillnaderna mellan individer med utlandsstudier och en kontrollgrupp där vi tar hänsyn till individernas heterogenitet. Resultaten av skattningarna ska då spegla de inkomstskillnader som uppkommit på grund av utlandsstudier och inte bero på eventuella skillnader i kontrollvariablerna.

Den beroende variabeln (utfallsvariabeln) i inkomstekvationerna består av förvärvsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar. Helst skulle vi vilja använda lönen för individerna, men den variabeln finns inte att tillgå för alla. Därför är vi tvingade att använda individernas inkomster, som teoretiskt är produkten av lön och arbetad tid. Individernas inkomster speglar således produkten av deras timlöner och arbetade tid (antal arbetade timmar). Tidigare studier har löst detta problem genom att använda sig av en inkomstrestriktion för att identifiera individer i populationen som är heltidsarbetande och på så sätt eliminera effekten av deltidsarbete (se Antelius och Björklund 2000). Genom att införa en inkomstrestriktion tror vi oss till största delen fånga löneeffekterna för de individer som har inkomster över tröskelvärdet. Vi kommer att presentera resultat både med och utan en inkomstrestriktion på 200 000 kr för 2005 års inkomster. När det gäller inkomstskillnader över tiden (permanenta inkomsteffekter) presenteras enbart analysresultat som bygger på inkomstrestriktionen.

I registerdata finns ingen information om individernas förmåga, moti-

vation, självsäkerhet eller förväntningar. Det finns alltså icke-observerbara variabler som påverkar inkomsterna. Detta innebär att det i princip är omöjligt att med säkerhet uttala sig om i vilken mån det är utlandsstudierna som drivit inkomstskillnaderna, dvs om utlandsstudier har en kausal effekt på inkomsterna eller inte. Traditionellt anses individernas medelbetyg från gymnasiet och föräldrarnas utbildningsnivå vara korrelerade med ovan nämnda individegenskaper. Vi saknar dock uppgifter om medelbetyg för ett antal individer i populationen på grund av deras ålder, vilket gör att vi tappar dessa individer när vi ska konstanthålla för medelbetygen. Det kan således finnas bakomliggande variabler som inte är observerbara men som *de facto* påverkar inkomstskillnaderna. Pondera att de individer som väljer att studera utomlands är mer företagsamma/motiverade, men att detta inte fångas upp av någon av de inkluderade kontrollvariablerna. Om det är de mer företagsamma individerna som "ordnar" så att de får studera utomlands, så är variabeln utlandsstudier mer av karaktären sorteringsvariabel eller en *s k* självselektion. För att komma närmare sanningen om vilken karaktär variabeln utlandsstudier har, vore det möjligt att antingen använda sig av IV-estimator, Heckmans lambda eller att analysera tvillingar.⁷

En nackdel med vår ansats är även att de individer som inte valde att studera utomlands kan ha skaffat sig liknande humankapital genom en annan typ av utlandsvistelse, t ex genom att i yngre år ha bott utomlands. Dessutom kan det vara så att individer som studerat utomlands valde att förvärvsarbeta i utlandet efter avslutade studier. Dessa individer fångas inte i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Problemet är dock marginellt då det endast är drygt 1 700 individer som inte återfinns i RAMS 2005.⁸

För att pröva vår hypotes har vi använt oss av multipel regressionsanalys (OLS). Då inkomsterna är logaritmerade är tolkningen av skattningarnas koefficienter lika med en procentuell inkomstdifferens.

Då vi använder oss av poolade data och ett antal kohorter kan vi anta att vi med hjälp av examensår kan kontrollera för antal år av arbetslivserfarenhet i inkomstekvationen. Vi antar att en eventuell effekt av arbetslivserfarenhet är densamma för varje kohort. Således kan vi studera individernas eventuella arbetslivserfarenhetseffekter x år efter att de tagit ut sina examina genom att använda oss av flera kohorter.

3. Ekonometriska resultat

Tabell 4 redovisar koefficienterna från ett flertal regressionsanalyser, exklusive de koefficienter som avser dummyvariablerna för kommuner, branscher och sektorer som individerna förvärvsarbetade i. Om en individ inte hade ett förvärvsarbete kodas arbetskommunen som boendekommun samt branschen och sektorn som okända. Detta problem försvinner i princip när vi läg-

⁷ Se bl a Heckman och Borjas (1980).

⁸ Viktigt att beakta är att detta tal bygger på att individerna finns med i utbildningsregistret 2005.

ger på inkomstrestriktionen.⁹ I det följande diskuteras bara resultaten från de skattningar som bygger på inkomstrestriktionen, om inget annat anges.

Resultaten från skattningarna indikerar att oavsett vilket land individerna bedrivit utlandsstudier i, finns det signifikanta positiva inkomstskillnader jämfört med dem som inte varit utomlands, allt annat lika. Rangordningen av koefficienternas storlek är följande (högst först): blandade länder, ej EES-land och EES-land. De individer som åkte som utbytesstudenter hade en signifikant högre inkomst (1,95 procent) än de som inte åkte utomlands för att studera. Motsvarande tal för dem som hade blandade studier var 1,44 procent. Tiden som individerna hade studerat utomlands gav en signifikant positiv inkomstskillnad endast för dem som hade högst två terminer med utlandsstudier, 1,25 procent. Vi ser således indikationer på att hypotesen kan förkastas för vissa delgrupper för inkomståret 2005, dvs förvärvsinkomsten för individer som slutfört sina eftergymnasiala studier var densamma oavsett om individerna studerat utomlands.

När vi lägger på inkomstrestriktionen är det ett försök att enbart fånga individernas löneeffekt i inkomstekvationen. Vi ser att vissa koefficienter för utlandsstudier är signifikant skilda från noll, men att de är lägre än utan inkomstrestriktionen. En trolig tolkning av detta resultat är att de som har studerat utomlands arbetade fler timmar per månad än de som inte studerat utomlands.

De som studerat utomlands hade i genomsnitt högre medelbetyg än de som inte hade studerat utomlands, dessutom hade de i väsentligt högre grad föräldrar med eftergymnasiala studier.¹⁰ I och med att medelbetygen och föräldrarnas utbildningsbakgrund delvis är proxyvariabler för individernas motivation och förmåga, kan vi ana en tendens till att de som åker utomlands för att studera även hade andra icke-observerbara karakteristika som skiljde sig åt från kontrollgruppens såsom motivation och företagsamhet, vilket troligtvis drev den positiva inkomstdifferensen. Det pekar mot att utlandsstudier fungerar som en sorteringsvariabel för arbetsgivarna.

4. Bestående inkomsteffekter

Resultaten i tabell 4 var ett försök att spegla inkomstskillnader för år 2005. För kohorten med examensår 2004 speglar resultaten ingångsinkomsterna. Vi såg att det fanns tecken på att vissa grupperingar som hade studerat utomlands hade högre inkomster. Men var inkomstskillnaderna temporära, permanenta eller ökade de över tiden? För att studera detta fortsätter vi med samma slags regressionsanalyser som i tabell 4.¹¹

⁹ Alla förutom de som är rörlig arbetskraft kopplas till ett arbetsställe som i sin tur har en kommunkod.

¹⁰ Detta verifieras också genom att t-test indikerar att gruppen med utlandsstudier har signifikant högre medelbetyg än gruppen som inte varit utomlands och studerat ($P_{test}=0,000$).

¹¹ Vi redovisar endast de resultat där vi konstanthåller för medelbetyg samt har inkomstrestriktion.

	Modell 1	Modell 1 inkomst restriktion	Modell 2	Modell 2 inkomst restriktion	Modell 3	Modell 3 inkomst restriktion
Studier i EES-land	0,00329 (0,01)	0,00793*** (0,00)				
Studier i ej EES-land	0,0140* (0,01)	0,0157*** (0,00)				
Blandade länder ⁺	0,0376** (0,02)	0,0216*** (0,01)				
Freemovers			-0,0314** (0,01)	0,00213 (0,00)		
Utbytesstudenter			0,0323*** (0,01)	0,0195*** (0,00)		
Språkkurser			-0,00786 (0,01)	-0,00382 (0,00)		
Blandade typer			-0,000661 (0,01)	0,0144*** (0,00)		
Utlandsstudier högst 2 terminer					0,0147*** (0,01)	0,0125*** (0,00)
Utlandsstudier mer än 2 terminer					-0,0224* (0,01)	0,00368 (0,00)
Konstant	11,67*** (0,09)	12,05*** (0,03)	11,67*** (0,09)	12,05*** (0,03)	11,67*** (0,09)	12,05*** (0,03)
Observationer	132 711	106 675	132 711	106 675	132 711	106 675
R ²	0,17	0,41	0,17	0,41	0,17	0,41

Tabell 4
OLS, effekter på 2005
års logaritmerade
inkomster efter val
av land och typ av
utlandsstudier

Anm: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$. Ej redovisade kontrollvariabler: Kommun, bransch, sektor, utbildningsnivå, examensår, kön, gift, ålder, ålder i kvadrat, svensk härkomst, barn 0-3 år, barn 4-6 år, barn 7-10 år, vidareutbildad, forskarestuderat, medelbetyg samt om minst en förälder har eftergymnasial utbildning.

⁺ Studerat i både ett EES-land och ett ej EES-land.

Källa: Statistiska centralbyrån.

5. Temporära eller permanenta inkomsteffekter

Tabell 5 visar att oavsett i vilket land och vilket år som utlandsstudierna bedrevs, hade gruppen utlandsstuderande signifikant högre inkomster. Inkomstskillnaderna ökar t o m över tiden. Tendensen att inkomstskillnaderna ökade med tiden efter examen var densamma för alla grupperingar.

Om Messer och Wolters (2007) teori om att utlandsstudier genererar ett högre humankapital stämmer, borde vi se konstanta inkomstskillnader.

Tabell 5
OLS, effekter på
2005–08 års logarit-
merade inkomster
efter val av land för
utlandsstudierna.
Inkomstrestriktion
på 200 000 kr

	2005	2006	2007	2008
Studier i EES-land	0,00793*** (0,00)	0,0162*** (0,00)	0,0223*** (0,00)	0,0273*** (0,00)
Studier i ej EES-land	0,0157*** (0,00)	0,0293*** (0,00)	0,0343*** (0,00)	0,0453*** (0,00)
Blandade länder [†]	0,0216*** (0,01)	0,0409*** (0,01)	0,0603*** (0,01)	0,0591*** (0,01)
Kontrollvariabler	Alla	Alla	Alla	Alla
Observationer	106 675	111 264	114 661	117 461
R ²	0,41	0,42	0,43	0,43

Anm: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

[†] Studerat i både ett EES-land och ett ej EES-land.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tabell 6
OLS, effekter på
2005–08 års loga-
ritmerade inkom-
ster efter typ av
utlandsstudier.
Inkomstrestriktion
på 200 000 kr

	2005	2006	2007	2008
<i>Freemovers</i>	0,00213 (0,00)	0,0148*** (0,00)	0,0223*** (0,00)	0,0309*** (0,01)
Utbytesstudenter	0,0195*** (0,00)	0,0291*** (0,00)	0,0371*** (0,00)	0,0435*** (0,00)
Språkkurser	-0,00382 (0,00)	0,00387 (0,00)	0,00439 (0,00)	0,0109** (0,00)
Blandade typer	0,0144*** (0,00)	0,0308*** (0,00)	0,0407*** (0,00)	0,0456*** (0,01)
Kontrollvariabler	Alla	Alla	Alla	Alla
Observationer	106 675	111 264	114 661	117 461
R ²	0,41	0,42	0,43	0,43

Anm: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Individernas humankapital ökar på grund av utlandsstudierna men när de väl fått ett förvärvsarbete borde deras humankapital växa i samma takt som de individer som inte varit utomlands och studerat, eftersom det är utlandsstudierna i sig som genererar mer humankapital. Om däremot utlandsstudierna är en sorteringsvariabel som indikerar att dessa individer är mer drivna, duktigare och företagsamma borde deras inkomstskillnad växa med tiden.

	2005	2006	2007	2008
Utlandsstudier högst 2 terminer	0,0125*** (0,00)	0,0221*** (0,00)	0,0278*** (0,00)	0,0343*** (0,00)
Utlandsstudier mer än 2 terminer	0,00368 (0,00)	0,0190*** (0,00)	0,0300*** (0,00)	0,0358*** (0,00)
Kontrollvariabler	Alla	Alla	Alla	Alla
Observationer	106 675	111 264	114 661	117 461
R ²	0,41	0,42	0,43	0,43

Tabell 7
OLS, effekter på 2005–08 års logaritmerade inkomster efter utlandsstudiernas längd. Inkomstrestriktion på 200 000 kr

Anm: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

Källa: Statistiska centralbyrån.

6. Avslutande kommentarer

De individer som åkte utomlands för att studera åren före 2005 tenderade att vara yngre, ha högre medelbetyg och komma från en bättre socioekonomisk bakgrund. Färre var gifta och hade barn än de som inte hade studerat utomlands. När de sedan kom ut i arbetslivet förvärvsarbetade de i större utsträckning i aktiebolag (ej offentligt ägda företag) och i offentlig förvaltning men i mindre utsträckning i primärkommunal förvaltning och landsting. De jobbade i högre utsträckning i branscherna finansiell verksamhet, handel och kommunikation samt tillverkning och utvinning. De gick också i högre utsträckning vidare till forskarstudier.

Resultaten från regressionsanalyserna visar tendenser till att de som varit utomlands och studerat både hade högre förvärvsinkomster 2005 och arbetade fler timmar per månad, allt annat lika. Resultaten är till viss del konsistenta med Regnér (2010, 2011) som visar att akademiker med utlandserfarenhet¹² hade högre inkomster 2005 och 2008. Inkomsteffekterna var störst för utbytesstudenterna och de individer som hade en kombination av olika slags utlandsstudier (t ex *freemovers* och språkkurser).

Inkomstskillnaderna bestod över tiden och tenderade t o m att öka. Det verkar inte heller ha spelat någon roll om studierna förlagts inom eller utanför Europa eller hur många terminer de studerat utomlands (80 procent tillbringade två terminer eller kortare tid utomlands). Med tiden fick även *freemovers* och de som läst språk utomlands positiva inkomstskillnader.

Nackdelen är att vi inte vet orsakssambandet mellan utlandsstudierna och inkomstnivåerna; beror det på självselektion, är det *de facto* en kausaleffekt av utlandsstudierna eller är det en kombination av dessa två effekter? Mycket tyder på att inkomstskillnaderna inte beror på utlandsstudierna utan att dessa i allmänhet fungerar som en sorteringsvariabel för arbetsgivarna, i synnerhet för gruppen med utbytesstudier.

¹² Det finns dock ingen uppgift om vad individerna gjort utomlands, men det antas att de skaffade sig någon slags internationell erfarenhet.

Det är alltså studenter som redan har goda förutsättningar att klara sig bra på arbetsmarknaden som åker utomlands för att studera; de skulle troligtvis klarat sig lika bra på arbetsmarknaden utan dessa studier utomlands. Utan utlandserfarenheten skulle de dock förlora en viss personlig utveckling (i form av t ex ökad anpassningsbarhet), utländska kontakter och en ökad förståelse för andra kulturer som utlandsvistelserna *de facto* ger. Denna studie är ett första steg i att studera eventuella arbetsmarknadseffekter av utlandsstudier. Men det behövs mer forskning för att analysera arbetsmarknadsutfallen och samhällsnyttan av studenternas internationaliseringsprocess innan vi ser en fullständig bild.

Bilaga 1

Tabell 1
Antal terminer som individerna har studerat utomlands, med respektive utan inkomstrestriktion

Antal terminer	Ingen inkomstrestriktion		Med inkomstrestriktion	
	Antal	Andel	Antal	Andel
1	13 444	48,4%	10 122	49,8%
2	9 098	32,8%	6 757	33,3%
3	2 597	9,4%	1 860	9,2%
4	1 307	4,7%	837	4,1%
5 el fler	1 320	4,8%	732	3,5%
Totalt	27 766	100 %	20 308	100 %

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tabell 2
Antal och andel av de utlandsstuderande individerna i respektive landsgruppering

Land	Ingen Inkomstrestriktion		Med Inkomstrestriktion	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Ej EES	7 891	28,4%	5 871	28,9%
EES	17 981	64,8%	13 081	64,4%
Både EES och ej EES	1 894	6,8%	1 356	6,7%

Källa: Statistiska centralbyrån.

Typ av studier	Ingen inkomstrestriktion		Med inkomstrestriktion	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Freemovers	4 218	15,2%	2 847	14,0%
Utbytesstudenter	12 835	46,2%	9 953	49,0%
Språkkurser	6 108	22,0%	4 354	21,4%
Blandat	4 605	16,6%	3 154	15,5%

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tabell 3
Antal och andel av de utlandsstuderande individerna i respektive typer av utlandsstudier

Inriktning av studier	Kod	Ingen inkomstrestriktion		Med inkomstrestriktion	
		Antal	Andel	Antal	Andel
Allmän utbildning	0	563	2,0%	393	1,9%
Pedagogik och lärarutbildning	1	67	0,2%	47	0,2%
Humaniora och konst	2	7 296	26,3%	5 027	24,8%
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	3	1 898	6,8%	1 344	6,6%
Naturvetenskap, matematik och data	4	358	1,3%	251	1,2%
Teknik och tillverkning	5	674	2,4%	525	2,6%
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	6	45	0,2%	27	0,1%
Hälsa- och sjukvård samt social omsorg	7	960	3,5%	730	3,6%
Tjänster	8	56	0,2%	32	0,2%
Okänd	9	11 217	40,4%	8 712	42,9%
Blandade inriktningar	99	4 632	16,7%	3 220	15,9%

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tabell 4
Antal och andel av de utlandsstuderande individerna i respektive inriktning av utlandsstudier

Antelius, J och A Björklund (2000), "How Reliable are Register Data for Studies of Return to Schooling? An Examination of Swedish data", *Scandinavian Journal of Educational Research*, vol 44, s 341-355.

Heckman, J och G Borjas (1980), "Does Unemployment Cause Future Unemployment? Definitions, Questions and Answers from a Continuous Time Model of Heterogeneity and State Dependence", *Economica*, vol 47, s 247-283.

Messer, D och S C Wolter (2007), "Are Student Exchange Programs Worth It?", *Higher Education*, vol 54, s 647-663.

Regné, H (2010), "Akademikers utlandserfarenheter och inkomster", Sveriges akademikers centralorganisation, Stockholm.

Regné, H (2011), "Akademikers utlandserfarenheter och inkomster – en uppföljning av tidigare resultat", Sveriges akademikers centralorganisation, Stockholm.

REFERENSER